

**PLITVIČKA
JEZERA** Nacionalni park
National Park

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Plitvice Lakes National Park
inscribed on the World
Heritage List in 1979

IZVJEŠTAJ O ODRŽIVOSTI NACIONALNOG PARKA PLITVIČKA JEZERA

Plitvička Jezera, prosinac 2024. godine

Sadržaj

Sadržaj.....	I
1.UVOD.....	1
2. ZAŠTITA PRIRODE I OKOLIŠNI KRITERIJI.....	7
2.1. Zaštita prirodnih i kulturnih vrijednosti.....	7
2.2. Potrošnja vode.....	11
2.3. Zbrinjavanje otpada.....	13
2.4. Otpadna voda.....	15
2.5. Emisije iz nepokretnih izvora.....	17
2.6. Energija.....	18
2.7. Mobilnost.....	20
3. DRUŠTVENI KRITERIJI.....	21
3.1. Posjećivanje u 2023. godini.....	21
3.2. Rekonstrukcija staza.....	24
3.3. Edukativne aktivnosti.....	25
3.4. Certificirani lokalni proizvodi.....	27
3.5. Sportske aktivnosti.....	28
3.6. Stipendiranje.....	28
4. UPRAVLJAČKI KRITERIJI.....	29
4.1. Financijska održivost.....	29
4.2. Ljudski potencijali.....	29
4.3. Preporuke za održivo poslovanje.....	31
5. REFERENCE.....	32

1. UVOD

Nacionalni park Plitvička jezera se kao i drugi nacionalni parkovi u Republici Hrvatskoj prema Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/12, 15/18, 14/19, 127/19, 155/23) [1] definira kao zaštićeno područje od državnog značenja te prostrano, pretežno neizmijenjeno područje kopna iznimnih i višestrukih prirodnih vrijednosti koje obuhvaća jedan ili više sačuvanih ili neznatno izmijenjenih ekosustava, a prvenstveno je namijenjen očuvanju izvornih prirodnih i krajobraznih vrijednosti. Prema Statutu Javne ustanove Nacionalni park Plitvička jezera [2] primarna djelatnost Ustanove koja se obavlja kao javna služba je zaštita, održavanje i promicanje Nacionalnog parka u cilju zaštite i očuvanja izvornosti prirode, osiguravanja neometanog odvijanja prirodnih procesa i održivog korištenja prirodnih dobara, nadziranje provođenja uvjeta i mjera zaštite prirode na području kojim upravlja te sudjelovanje u prikupljanju podataka u svrhu praćenja stanja očuvanosti (monitoringa).

Također, Ustanova obavlja i niz drugih djelatnosti koje se odnose na prihvata, informiranje, vođenje i prijevoz posjetitelja, ugostiteljsko-turističke djelatnosti, djelatnosti pružanja smještaja, pripreme i usluživanja hrane i pića, trgovine na veliko i malo, upravljanje zgradama, proizvodnju toplinske energije i opskrbu toplinskom energijom, proizvodnju, distribuciju i opskrbu električne energije iz obnovljivih izvora energije, djelatnost promidžbe i još 22 djelatnosti koje su navedene u Statutu Javne ustanove.

Primarna djelatnost Ustanove je zaštita, održavanje i promicanje Nacionalnog parka u cilju zaštite i očuvanja izvornosti prirode, osiguravanja neometanog odvijanja prirodnih procesa i održivog korištenja prirodnih dobara, nadziranje provođenja uvjeta i mjera zaštite prirode na području kojim upravlja te sudjelovanje u prikupljanju podataka u svrhu praćenja stanja očuvanosti (monitoringa).

Obzirom na sve navedene djelatnosti, broj zaposlenika, usvojene koncepte održivih praksi, Nacionalni park sada po prvi put izvještava o održivosti što je proizašlo i kao potreba usklađenosti prema **Green Destinations** kriterijima kojih je Nacionalni park opisao i potvrdio tijekom 2023. godine u procesu ispunjavanja standarda za postizanje nagrade Green Destinations. Usklađenost većeg broja kriterija osigurala je Nacionalnom parku srebrnu nagradu [3], dok je oko 30-ak kriterija potrebno uskladiti do idućeg procesa certifikacije.

Ključni dokumenti koje Nacionalni park u svom poslovanju koristi su **Plan upravljanja Nacionalnim parkom Plitvička jezera 2019. – 2028., Godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja** te **Izvešće o ostvarivanju Plana upravljanja i Godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja**. Također, iznimno važni planovi su i **Financijski plan** i **Plan nabave** kojima se planiraju u potpunosti sve aktivnosti za tekuće poslovanje Javne ustanove u jednoj godini. Akte Nacionalnog parka čini i nekoliko pravilnika, prije svega Pravilnik o zaštiti i očuvanju Nacionalnog parka (80/2021), Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu, Pravilnik o plaćama i naknadama, Pravilnik o radu, Pravilnik o zaštiti na radu, Pravilnik o zaštiti od požara, Pravilnik o arhivskom i registraturnom gradivu, Poslovnik Upravnog vijeća i drugi opći akti [4].

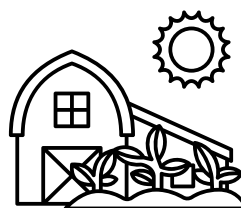
Slika 1. Ključni dokumenti - Plan upravljanja, Godišnji program i Izvešće o ostvarivanju plana i programa

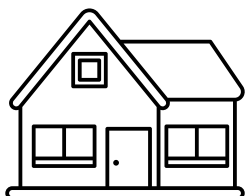
U Planu upravljanja [5] koji je usvojen 2019. godine nalazi se podjela aktivnosti u dijelu očuvanja prirodnih vrijednosti (tema A) koja obuhvaća podteme kao što su očuvanje vodenih ekosustava, šumskih ekosustava, travnjaka i krša te su navedene aktivnosti podijeljene na istraživanja, praćenja stanja i aktivno očuvanje. U temi B navode se aktivnosti u području kulturne baštine s podtemama materijalna kulturna baština, nematerijalna kulturna baština i kulturni krajobraz. Slijedi značajna tema za Nacionalni park, a to je tema C. Upravljanje posjećivanjem koja obuhvaća podteme sustava posjećivanja, ugostiteljstvo i trgovine, interpretaciju i edukaciju te marketing. Temom D. obuhvaća se podrška održivom razvoju lokalne zajednice s podtemama oživljavanja poljoprivredne proizvodnje i razvoj i umrežavanje ekoturističke ponude. Tema E., posljednja tema, odnosi se na razvoj kapaciteta i upravljanje Javnom ustanovom te uključuje podteme osiguravanja pravnog i planskog okvira potrebnog za upravljanje, razvoj institucionalnih i ljudskih kapaciteta i kompetencija, upravljanje imovinom i infrastruktura. Jasno je da se upravo najveći dio aktivnosti koji obuhvaćaju okolišne i upravljačke kriterije održivosti nalaze upravo u temi E. Plana upravljanja, dok se društveni kriteriji horizontalno protežu kroz upravljanje posjećivanjem, edukaciju i interpretaciju, podršku održivom razvoju lokalne zajednice te razvoju kapaciteta i upravljanje Javnom ustanovom. Svim aktivnostima u Planu upravljanja određen je vremenski tijek unutar razdoblja provedbe pa se svaka aktivnost koja se namjerava provoditi u tekućoj godini treba navesti u Godišnjem programu, a zatim se ispunjavanje Godišnjeg programa i Plana upravljanja izvještava u Izvješću o ostvarivanju navedenih planova. Navedene dokumente revidira nadležno Ministarstvo.

Tema A. Očuvanje prirodnih vrijednosti

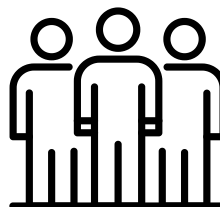
Tema D. Podrška održivom razvoju lokalne zajednice

Tema B. Očuvanje kulturne baštine

Tema C. Upravljanje posjećivanjem

Tema E. Razvoj kapaciteta i upravljanje Javnom ustanovom

U globalnom kontekstu, održivi razvoj i održivost nije novi koncept, još 2015. godine ciljevi održivog razvoja uspostavljeni su dogovorom lidera o ciljevima i podciljevima koji će se implementirati kroz Agendu održivog razvoja do 2030. godine [6]. Tako je postavljeno 17 ciljeva i 169 podciljeva koji obuhvaćaju **svijet bez siromaštva; svijet bez gladi; zdravlje i blagostanje; kvalitetno obrazovanje; rodnu ravnopravnost; pristupačnu i čistu energiju; dostojanstven rad i gospodarski rast; industriju, inovaciju i infrastrukturu; smanjenje nejednakosti; održive gradove i i zajednice; odgovornu potrošnju i proizvodnju; odgovor na klimatske promjene; očuvanje vodenog svijeta; očuvanje života na kopnu; mir, pravdu i snažne institucije te partnerstvo do cilja**. Međutim, postizanje Agende za održivi razvoj nije najuspješnije, a posebno su na to utjecale posljedice COVID-19 pandemije, sukobi i ratovi te inflacija. Postoje i značajne razlike između globalnih regija, no zabrinjavajući je trend za klimatske promjene i gubitak bioraznolikosti.

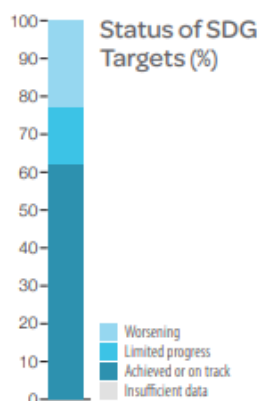
Slika 2. Ciljevi održivog razvoja. Preuzeto i prerađeno sa stranice <https://sdgs.un.org/goals>

Prosječna ocjena Indeksa ciljeva održivog razvoja (engl. *SDG Index*) [7] za EU zemlje u 2023. godini je 72 %, a na ovih pola puta Agende, EU je postigla ili je na putu postizanja malo manje od 2/3 ciljeva. No, očita je razlika između europskih pod-regija i zemalja s rasponom od 60 % do 80 %, dok je za Hrvatsku indeks ciljeva ocijenjen sa 70 što nas svrstava na 19 mjesto od ukupno 34 ocijenjene države. U Hrvatskoj smo za 5 ciljeva na putu postizanja (bez siromaštva, pristupačna i čista energija, inovacija i infrastruktura, smanjenje nejednakosti te održivi gradovi i zajednice), 2 cilja su u padu, a odnose se na odgovornu potrošnju i proizvodnju te odgovor na klimatske promjene, dok je stagnacija uočena za 5 ciljeva, a još 5 je u blagom porastu postizanja.

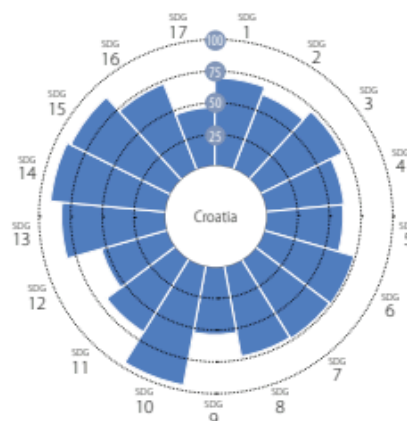
CROATIA

Central and Eastern Europe

Overall Performance

Performance by SDG

SDG Dashboards and Trends

■ Major challenges
 ■ Significant challenges
 ■ Challenges remain
 ■ SDG achieved
 ■ Information unavailable
↓ Decreasing
 → Stagnating
 ↗ Moderately improving
 ↑ On track or maintaining SDG achievement
 ● Information unavailable

Notes: The full title of Goal 2 "Zero Hunger" is "End hunger, achieve food security and improved nutrition and promote sustainable agriculture".
 The full title of each SDG is available at: <https://sustainabledevelopment.un.org/topics/sustainabledevelopmentgoals>
 Detailed results and methodology available online at <https://www.sdgindex.org/EU>

Slika 3. Postizanje ciljeva održivog razvoja za Hrvatsku. Preuzeto iz Lafortune i sur. (2024.)

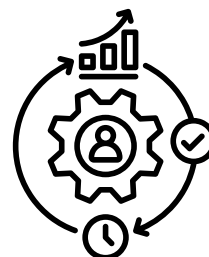
Europska unija usvojila je načine izvještavanja o održivosti koji su zamijenili Direktivu o nefinancijskom izvještavanju (engl. *NFRD – Non-financial Reporting Directive*), a sada su obuhvaćeni u novoj Direktivi o korporativnom izvještavanju o održivosti (engl. *CSRD – Corporate Sustainability Reporting Directive*) koja je stupila na snagu 5. siječnja 2023. godine i planirana je implementacija u nacionalne zakone i druge propise do 6. srpnja 2024. godine. Obveznici izvještavanja su veliki poduzetnici (više od 500 zaposlenih), a u formatu koji donosi dio izvještaja posloводства provodit će se i provjera izvještaja o održivosti koja u prethodnoj Direktivi nije aktivna. Europska komisija definirat će europske standarde izvještavanja o održivosti, a očekuje se i digitalizacija u obliku jedinstvenog elektroničkog formata koji će se raspisati Uredbom. Europski standardi izvještavanja o održivosti obuhvaćeni su kroz međusektorske standarde: okolišne, društvene i upravljačke. Očekuje se da će veliki poduzetnici koji podliježu obvezi sukladno Direktivi o nefinancijskom izvještavanju, svoje prve izvještaje o održivosti podnositi u 2025. godini s podacima iz 2024. godine. Također, bit će omogućena i potpora kroz mjere podrške usmjerena na sve poduzetnike u opsegu CSRD-a (ostali veliki poduzetnici, mala i srednja poduzeća, poduzetnici iz trećih država itd.) koja će se osigurati kroz Instrument za tehničku potporu (program EU-a) [8].

Okolišni
standardi

Društveni
standardi

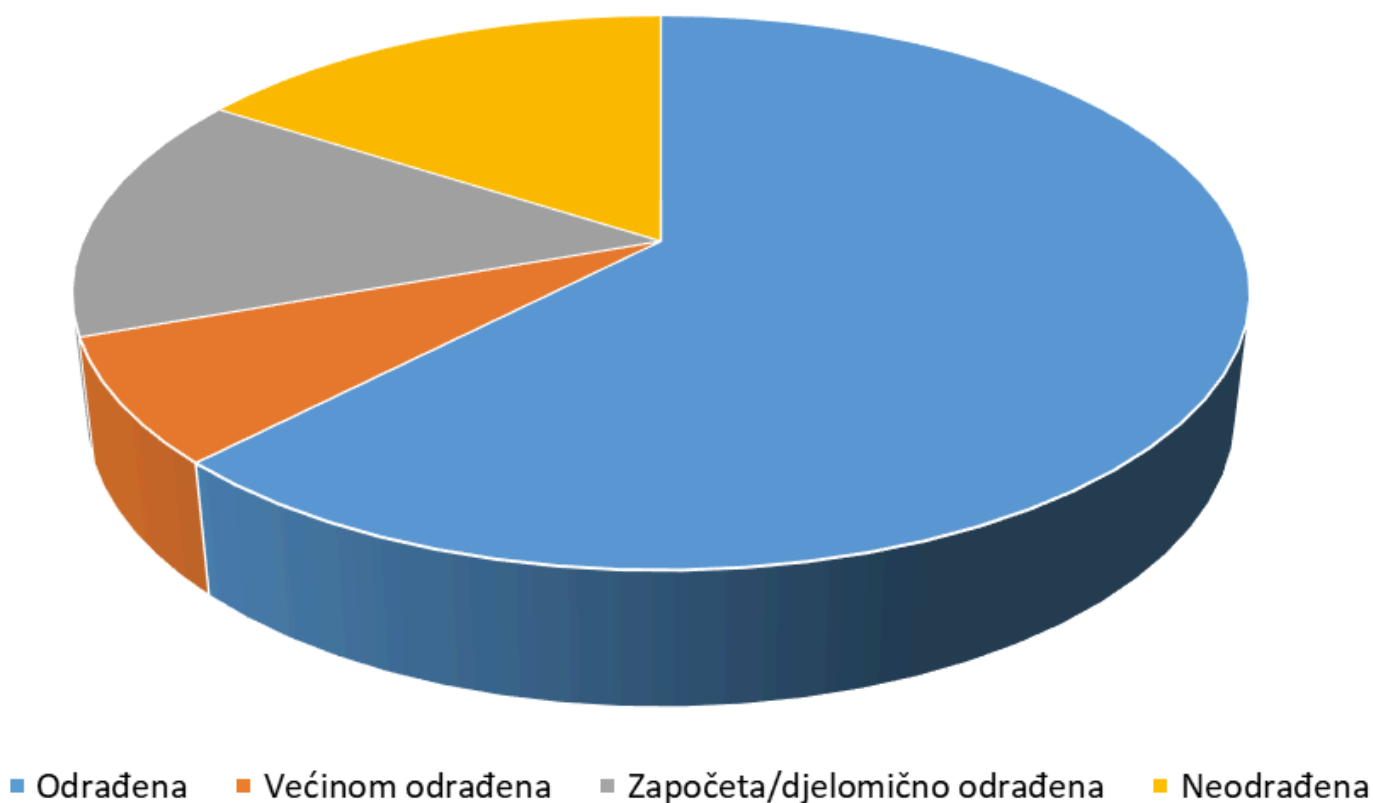
Upravljački
standardi

U ovom izvještaju, prvom kojeg na ovaj način donosimo, ne obuhvaćamo način izvještavanja prema Direktivama koji će biti tek oblikovani u godinama koje dolaze i propisani novim nacionalnim okvirima, ali svakako se uključuju tri načela odnosno standarda održivosti, a to su okolišni, društveni i upravljački. Okolišni kriterij apsolutno treba obuhvatiti prirodne i kulturne vrijednosti jer je nacionalni park zaštićeno područje, a dalje je dan naglasak na okolišu kroz vode, emisije, otpad, otpadne vode, energiju i mobilnost. U društvenim kriterijima obuhvatila se suradnja s lokalnom zajednicom, posjećivanje zaštićenog područja, dok upravljački kriterij donosi podatke o ljudskim kapacitetima, financijskoj održivosti i preporukama za održivo poslovanje. Prikupljeni i interpretirani podaci odnose se većinom na 2023. godinu s ponekim osvrtom i na prethodne godine gdje se smatralo relevantnim.

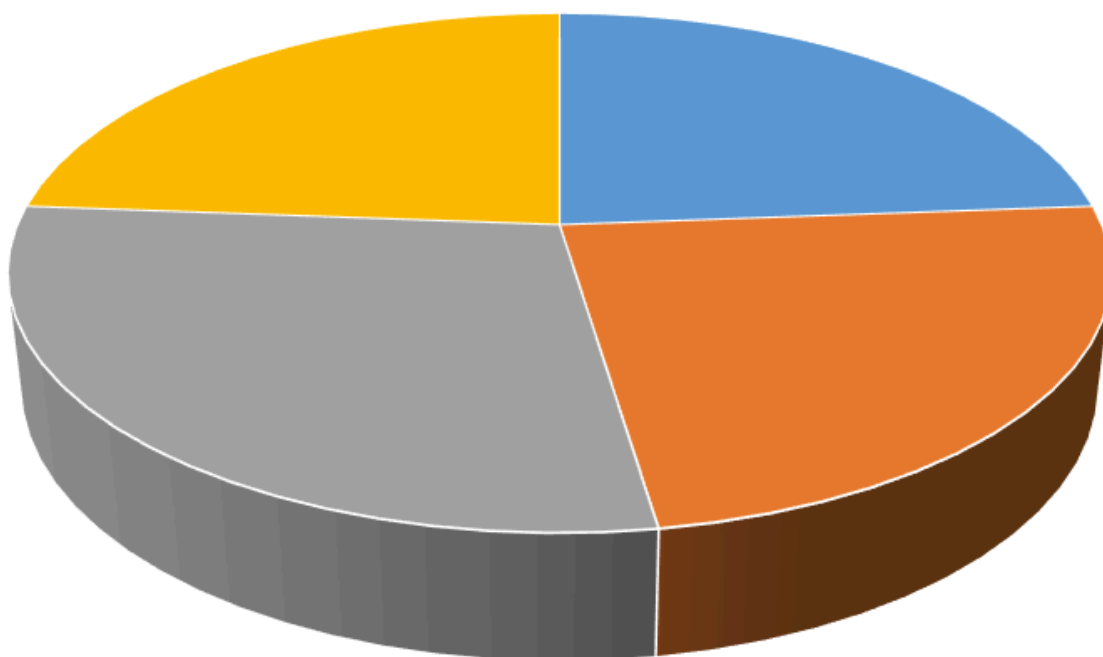
2. ZAŠTITA PRIRODE I OKOLIŠNI KRITERIJI

2.1. Zaštita prirodnih i kulturnih vrijednosti

Prema Izvješću o ostvarivanju Plana upravljanja i Godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja Nacionalnog parka za 2023. godinu, prema samoprocjeni provedbe aktivnosti koja se izvještava u tablicama Izvještaja, u dijelu očuvanja prirodnih vrijednosti od ukupno 151 aktivnosti odrađeno je 94 aktivnosti dok su preostale, većinom odrađene ili djelomično odrađene, a 24 aktivnosti planirane u Godišnjem programu za 2023. godinu su neodrađene. Aktivnosti pod očuvanjem prirodnih vrijednosti odnose se na istraživačke aktivnosti, praćenja stanja i aktivne mjere očuvanja, a prenesene su iz Plana upravljanja koji se prema vremenskom tijeku provedbe odnosio na planiranu godinu i u Godišnjem programu za godinu za koju se sastavljalo Izvješće.

Slika 4. Samoprocjena provedbe aktivnosti u 2023. godini za očuvanje prirodnih vrijednosti prema Izvješću o ostvarivanju

■ Odrađena ■ Većinom odrađena ■ Započeta/djelomično odrađena ■ Neodrađena

Slika 5. Samoprocjena provedbe aktivnosti u 2023. godini za očuvanje kulturne baštine prema Izvješću o ostvarivanju

U temi očuvanja kulturne baštine, koja je također obuhvaćena navedenim dokumentima, u Izvješću o ostvarivanju od ukupno 21 aktivnosti, njih 16 je odrađeno, većinom odrađeno ili djelomično odrađeno, dok je neodrađeno 5 aktivnosti.

Osim provedbe raznih znanstveno-istraživačkih radova i praćenja stanja, u jezerskom sustavu i na glavnim vodotocima te krškim izvorima provodi se cjelogodišnje praćenje kakvoće vode i rezultati su dostupni na mrežnim stranicama Nacionalnog parka [9]. Analize se provode u laboratorijama Znanstveno-stručnog centra dr. Ivo Pevalek. U 2023. godini kao i prethodnih godina, odredila se ocjena stanja prema osnovnim fizikalno-kemijskim elementima na osnovu koje su određeni lokaliteti u **dobrom stanju** (Bijela rijeka, Crna rijeka, Matica, Rječica, Sartuk, Plitvica, Korana, izlazna barijera Proščanskog jezera), a u **vrlo dobrom stanju** lokaliteti izlaznih barijera – Gradinskog jezera, Kozjaka i Novakovića Broda. Ujedno je ovaj oblik izvještavanja i objave podataka jedan od zahtjeva UNESCO-a.

Slika 6. Kemijski laboratorij i jedna od lokacija praćenja stanja kakvoće vode - izvorište Crne rijeke

Podržavajući pozitivne mjere za očuvanje bioraznolikosti divljih oprašivača u Nacionalnom parku, na određenim lokacijama rjeđe se kosi kako bi se omogućila cvatnja raznih vrsta biljaka i s njima povezanim oprašivačima. Pristup ima i edukativni element osmišljen kroz projekt Cro Buzz Klima [10] kojim se istražuju divlji oprašivači Hrvatske u kontekstu prilagodbe klimatskim promjenama, a upravo je Nacionalni park jedno od pilot područja za istraživanje s posebnim naglaskom na kukce iz roda *Bombus* (bumbari).

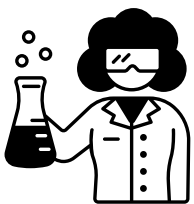

Slika 7. Edukativna ploča za rjeđu košnju livade s ciljem očuvanja divljih oprašivača

Prema opisu Rezultata poslovanja Javne ustanove tijekom 2023. godine provedena su 62 znanstveno-istraživačka projekta odnosno praćenja stanja koja su se u prvom redu odnosila na očuvanje prirodnih vrijednosti, dok je 33 stručna projekta odnosno praćenja stanja Služba zaštite odradila samostalno. Učinjena su i dva stručna elaborata o stanju sedrenih barijera u jezerskom sustavu.

U području očuvanja kulturne baštine provedeni su radovi izrade projektne dokumentacije, obnove i/ili konzerviranja za objekte: Lugarnica na Prijeboju, Restoran Kozjak i Krčingrad. Izrađeni su projekti i provedeno hortikulturno uređenje za objekte Lička kuća i Restoran Poljana te je provedeno hortikulturno uređenje i održavanje oko svih objekata turističke namjene.

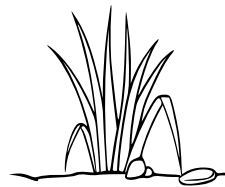
Provedene su brojne aktivnosti vezane uz očuvanje prirodnih vrijednosti kao što su: samostalne akcije čišćenja jezera i vodotoka te divljih odlagališta otpada, aktivnosti čišćenja šumskih cesta i šumskih čistina, konzervacijske mjere vezane uz obnovu populacija dunavske pastrve – izlov invazivnih vrsta riba i poribljavanje dunavskom pastrvom te je izrađen elaborat za uklanjanje umjetnih pregrada na Bijeloj rijeci i provedene aktivnosti obnove starog toka na 3 lokacije. Nastavljene su redovite mjere očuvanja i održavanja na travnjačkim površinama i vlažnim staništima: mjere očuvanja močvarnog plavca (uklanjanje drvenaste vegetacije), uklanjanje invazivnih vrsta (ambrozije), održavanje lokvi na području Parka, održavanje bazofilnih cretova, aktivno upravljanje (košnja) suhim kontinentalnim travnjacima, vištinama i travnjacima tvrdače te travnjacima beskoljenke [11].

Znanstveno-istraživački projekti i praćenje stanja

Izlov alohtonih vrsta riba

Održavanje lokvi

Obnova i konzerviranje objekata kulturne baštine

Košnja travnjaka

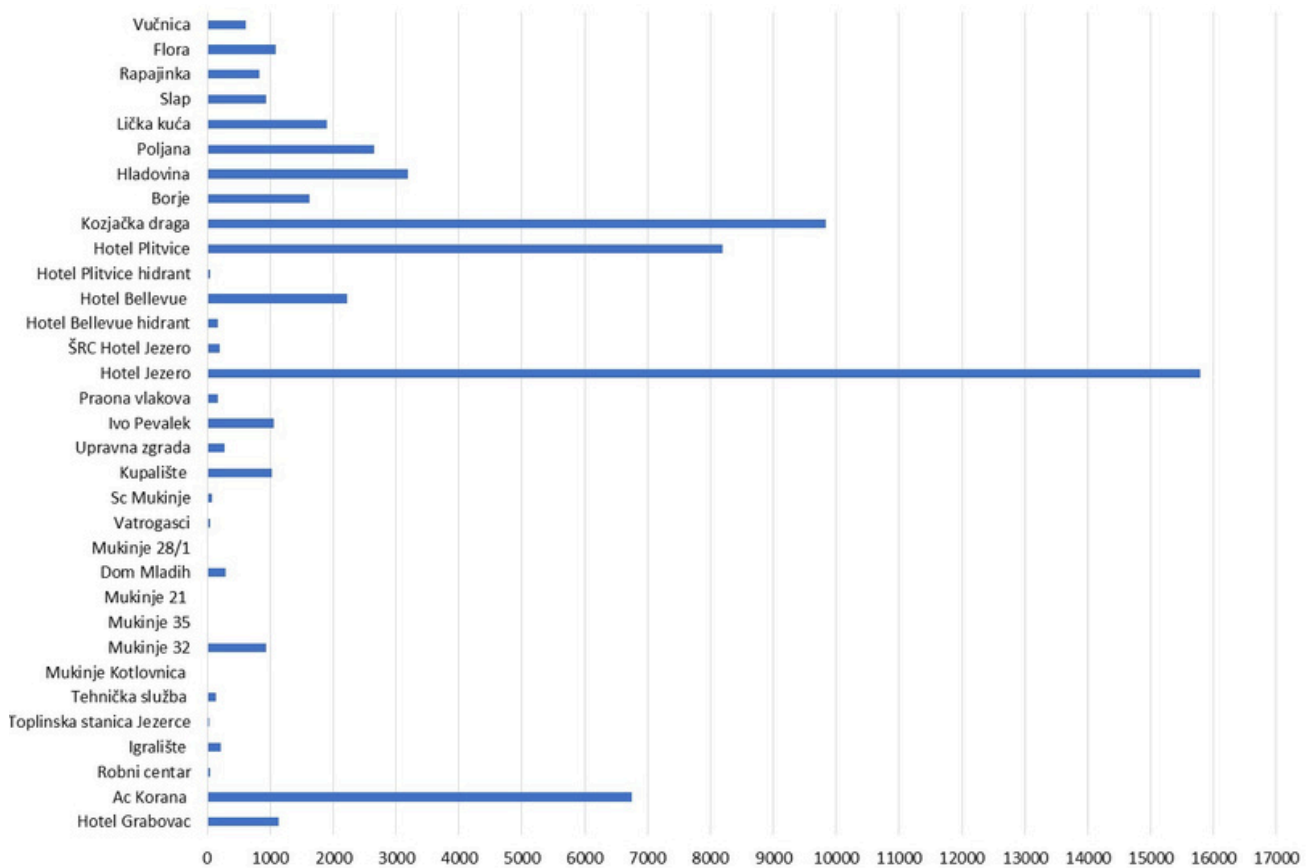
Hortikulturno uređenje

Uklanjanje drvenaste vegetacije za očuvanje leptira plavca

2.2. Potrošnja vode

Vodovod Korenica nadležno je poduzeće koje provodi praćenje, obnovu i održavanje vodovodnog sustava na području Nacionalnog parka, a Nacionalni park jedan je od važnih dionika uključenih u projekt ulaganja u izmještanje vodoopskrbnog sustava iz područja Parka uz projektiranje novog vodovodnog sustava Lička Jasenice. Ugovori „Izrada projektne dokumentacije vodoopskrbnog sustava Lička Jasenica - Rakovica - NP Plitvička jezera“ potpisani su početkom 2023. godine u iznosu od 1,3 milijuna eura [12]. U 2023. godini prema podacima potrošnje vode po različitim objektima ukupno je utrošeno 61 495 m³ vode, a potrošnja obuhvaća 33 objekta [29].

Slika 8. Potrošnja vode po objektima u 2023. godini

Značajna potrošnja je karakteristična za Hotel Jezero koji je otvoren cijelu godinu, a zatim slijede Kozjačka draga i hotel Plitvice. Izdvaja se i potrošnja vode u objektu Znanstveno-stručnog centra dr. Ivo Pevalek od 1 053 m³ godišnje, dok je u drugoj Upravnoj zgradi potrošnja od 275 m³ vode. Međutim, u zgradi Pevalek-a nalaze se i laboratoriji kojeg drugi objekt nema pa je to svakako dodatna moguća potrošnja vode.

Trebalo bi obratiti pozornost na potrošnju vode u svim objektima koje koriste i zaposlenici kroz pozitivne održive prakse uštede vode, a svakako je za smanjenje potrošnje moguća i ugradnja senzornih slavina u s ograničenim vremenom toka. Iz ove potencijalne ugradnje potrebno je izuzeti laboratorij jer se slavine koriste i u druge svrhe i nužan je tok vode koji se ručno zaustavlja.

U 2023. godini provedena su mjesečna uzorkovanja i analize pitke vode i vode iz Filtrirnice što je mjesečno uključivalo 6 objekata na području Nacionalnog parka (bistro Kozjačka draga, bistro Slap, bistro Vučnica, Poljanak – javna pipa, Filtrirnica – prerađena voda i Filtrirnica – sirova voda) od čega 3 objekta nisu pod upravljanjem Nacionalnog parka. Analize kakvoće vode objavljuje Vodovod Korenica d.o.o. na svojim mrežnim stranicama [13], a uzorkovanje i analize provodi Zavod za javno zdravstvo Ličko-senjske županije.

Analize pitke vode na lokacijama u 2023. godini:

Bistro Kozjačka draga

Bistro Slap

Bistro Vučnica

Poljanak - javna pipa

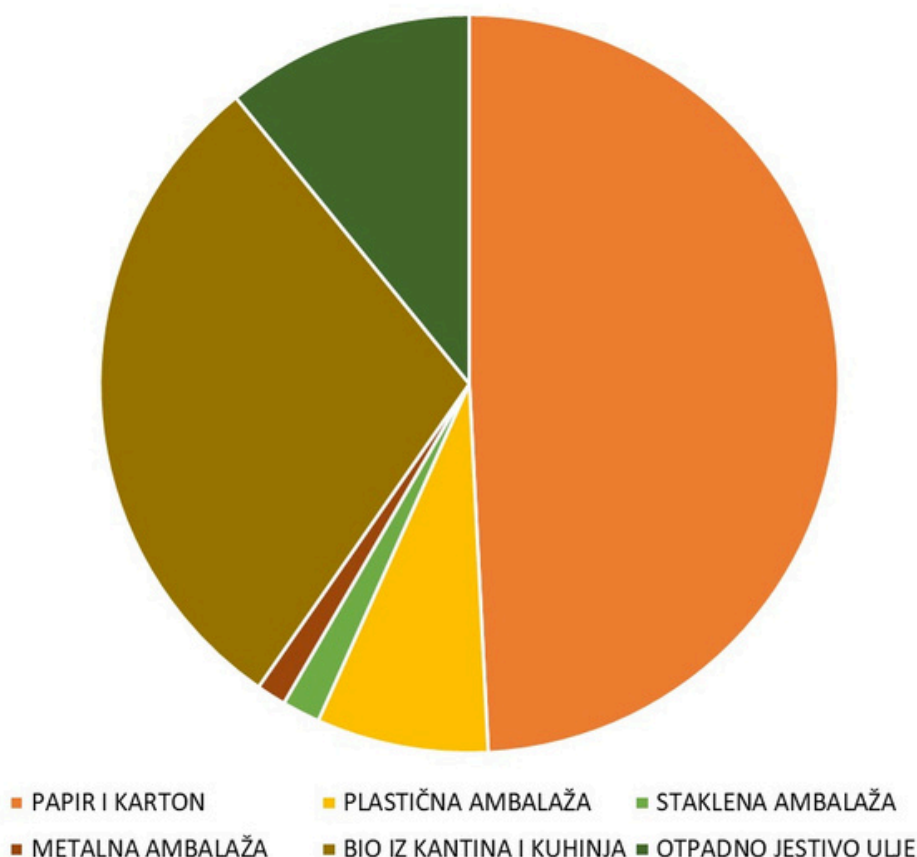
Filtrirnica - prerađena voda

Filtrirnica - sirova voda

2.3. Zbrinjavanje otpada

Javna ustanova sukladno zakonodavnim okvirima sklapa ugovore za zbrinjavanje otpada za otpad koji se selektira (razvrstava), dok za miješani otpad surađujemo s jedinicama lokalne samouprave odnosno nadležnim komunalnim tijelima. Otpad se selektira prema kategorijama: papir, staklo, plastika, metal, tekstil, glomazni otpad te prema zakonskim propisima, otpad se prikuplja i predaje ovlaštenom sakupljaču uz prateći list, a nakon provedenog zbrinjavanja izvještava se u Registar onečišćenja okoliša putem odgovarajućih obrazaca.

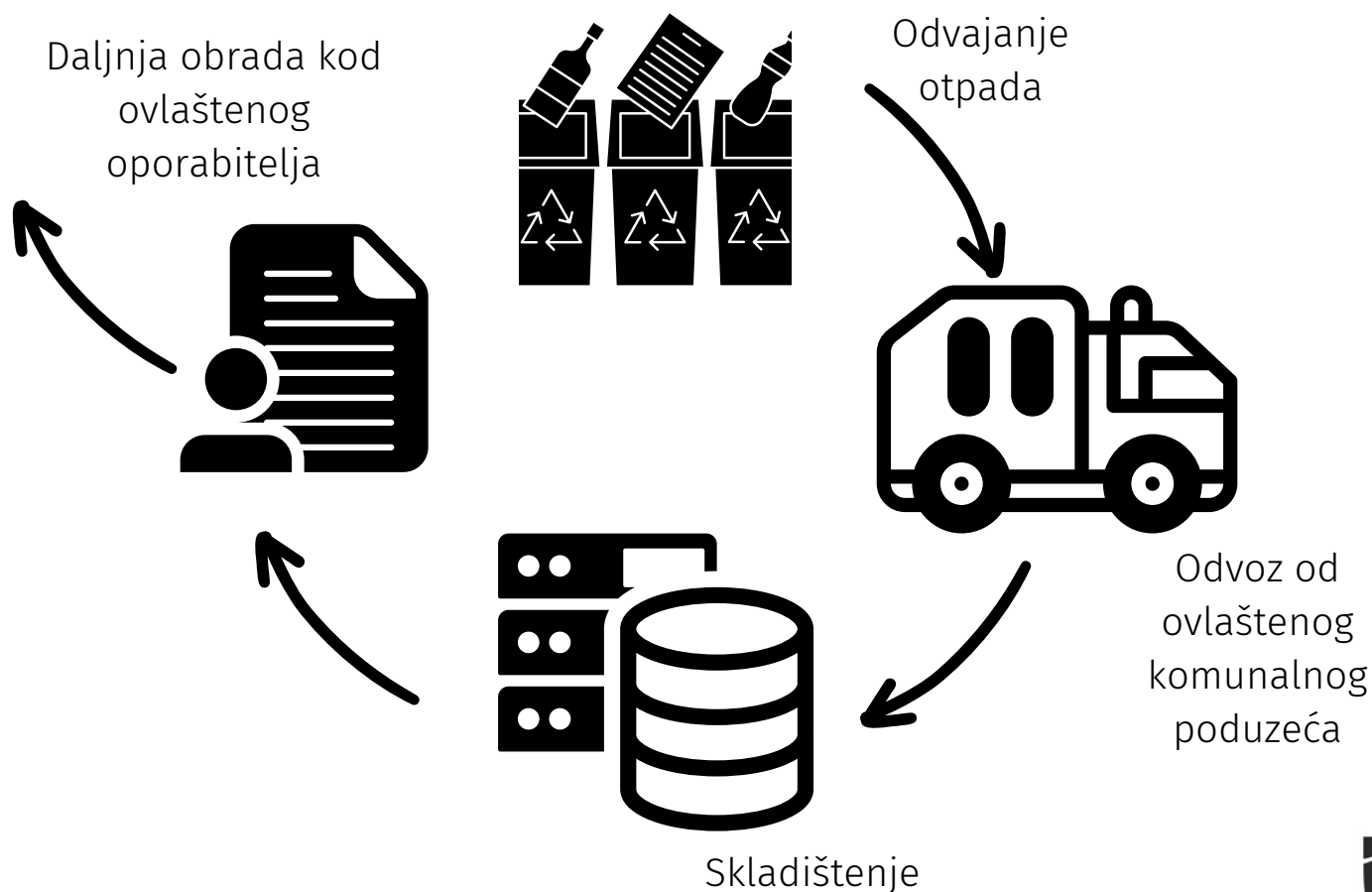
Tijekom 2023. godine [29] ukupno je prikupljeno i na odgovarajući način zbrinuto 138 388 kg raznovrsnog otpada pri čemu najveća količina zbrinutog otpada nalazi se u vrsti papira i kartona (47 390 kg) te u biootpadu iz kantina i kuhinja (28 379 kg). Preostale vrste otpada poput plastične, staklene i metalne ambalaže ne predstavljaju tako značajne udjele, dok se otpadno jestivo ulje u 2023. godini zbrinulo u količini od 10 485 kg. U podacima o zbrinjavanju otpada ključno je nekoliko čimbenika koji dovode do različitih vrsta otpada i njihovih količina koje se godišnje zbrinjavaju, a to su slijedeći: objekti ne rade u jednakim uvjetima cijelu godinu, dio otpada određene vrste se u pojedinoj godini zbrinjava u većoj količini jer se radi održavanja objekta javlja dodatna potreba za zbrinjavanjem, a to se također odnosi na redovna održavanja separatora i mastolovaca.

Slika 9. Raspodjela količine otpada prema određenim vrstama otpada u 2023. godini

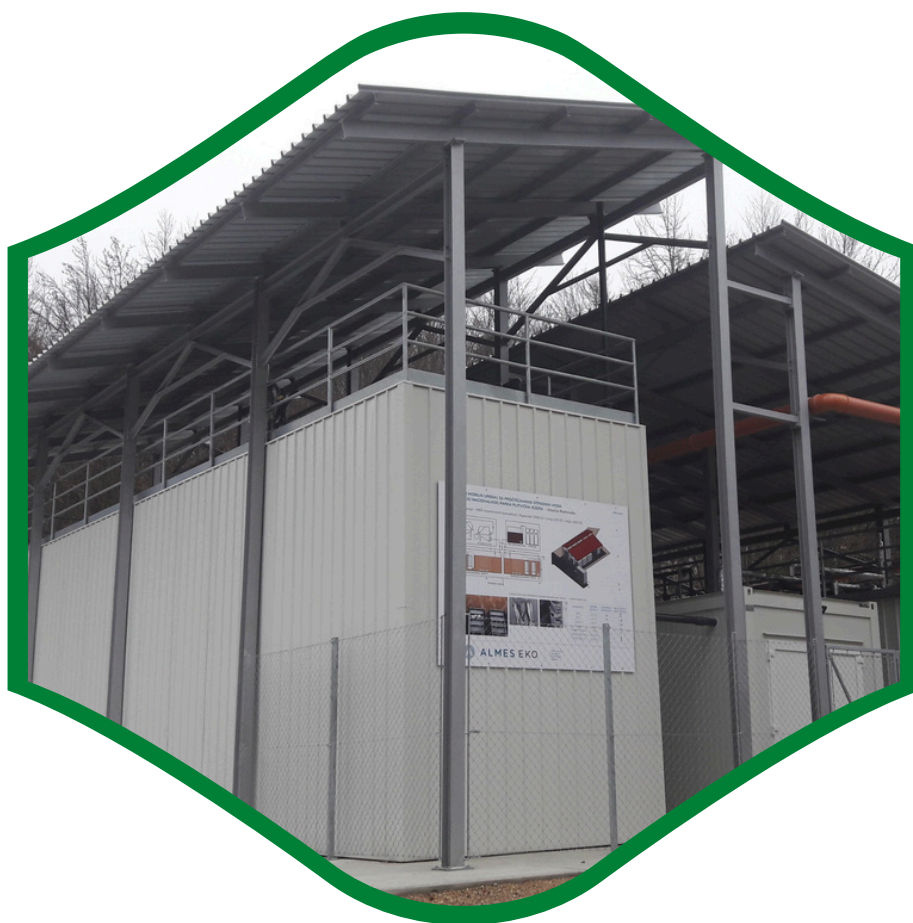
Javna ustanova ima **Plan gospodarenja otpadom za razdoblje od 2022. – 2027.** [14], a kao proizvođač otpada koji stvara 200 ili više kilograma otpada godišnje dužni smo izraditi plan gospodarenja otpadom. Otpad nastaje u svim djelatnostima unutar Ustanove, a s otpadom se postupa na način da se odlaže u za to predviđene kante i kontejnere. Također to uključuje i odvojeno prikupljanje dijela otpada putem posebnih posuda na tzv. eko-otocima ili zelenim otocima. Na ovim lokacijama odvaja se plastika (PET, ambalaža za prešanje), staklo, limenke, papir, a dalje otpad odvozi Komunalac Korenica gdje se otpad skladišti i predaje na daljnju obradu ovlaštenom oporabitelju. Dio otpada nastalog u poslovanju se i privremeno skladišti na određenim mjestima i u odvojenim zatvorenim posudama do trenutka odvoza od strane ovlaštenih osoba te ide na daljnju obradu i/ili zbrinjavanje. Iz otpada je moguće izdvojiti iskoristive komponente kao sekundarne sirovine što ovisi o vrsti otpada.

Planom je procijenjen porast količine komunalnog otpada (komunalni miješani ili kućni otpad) na godišnjoj razini od 1,5 do 2 % zbog porasta turističke aktivnosti u području. Proizvodni otpad je onaj koji nastaje u proizvodnom procesu i dijeli se na neopasni i opasni. Na području Nacionalnog parka u gotovo svim objektima nastaje proizvodni otpad kao i posebne kategorije otpada poput električnog i elektronskog, otpadnih ulja, građevinskog otpada, glomaznog otpada i slično. U 2023. godini u Nacionalnom parku je zbrinuto 785 kg raznovrsne elektroničke opreme.

2.4. Odpadna voda

Sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda nije pod upravljanjem Nacionalnog parka već pod poduzećem Vodovod Korenica d.o.o., a postavljen je mobilni uređaj za pročišćavanje otpadnih voda. Ustanova može na zahtjev dobiti analize otpadne vode s uređaja od strane nadležnog Zavoda za javno zdravstvo. Trajno rješenje za prikupljanje i pročišćavanje otpadnih voda nastojat će se osigurati višemilijunskim projektom aglomeracije Plitvička jezera za što bi se i dio sredstava osigurao iz EU fondova novog programskog razdoblja [15].

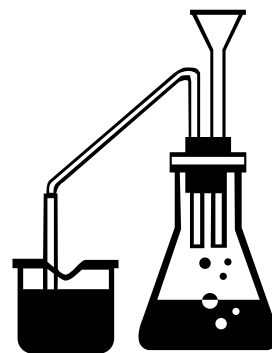

Slika 10. Mobilni uređaj za pročišćavanje otpadnih voda postavljen 2018. godine

Također, u 2023. godini provedene su analize otpadne vode u kontrolnim i revizornim oknima objekata kao što su restoran Lička kuća, restoran Poljana, autokamp Korana, hotel Jezero, Bellevue i u zajedničkom revizornom oknu objekata hotel Plitvice, praonice rublja i upravne zgrade koje su provedene od strane ovlaštenog laboratorija za analize otpadne vode [29].

Pokazatelji koji se prate u kontrolnim i revizornim oknima objekata:

Temperatura
BPK5
KPK
Taložive tvari
pH vrijednost
Ukupna ulja i masti
Ukupni ugljikovodici
Anionski detergentsi
Ukupni fosfor
Ukupni dušik

Analize pokazatelja kao što su temperatura, BPK₅, KPK, taložive tvari, pH vrijednost, ukupna ulja i masti, ukupni ugljikovodici, anionski detergentsi, ukupni fosfor i ukupni dušik imaju određene maksimalno dozvoljene koncentracije prema Vodopravnoj dozvoli i ukoliko neki od uzoraka ne udovoljava po odstupanju određenog parametra, uzorkovanje se ponavlja.

Na ovaj način Javna ustanova osigurava kontinuirano ispitivanje otpadne vode i prije samog mobilnog uređaja za pročišćavanje, a s ciljem održavanja potrebne Vodopravne dozvole. Za istaknuti je kako koncentracija ukupnih ulja i masti te anionskih detergenata u provedenim analizama u 2023. godini ostaju ispod maksimalno dozvoljene koncentracije od 100 mg/l odnosno 10 mg/l.

2.5. Emisije iz nepokretnih izvora

Na području Nacionalnog parka, a vezano za osiguravanje toplinske energije objekata i naselja, postavljena je nepokretna infrastruktura za grijanje koja koristi kao gorivo ili ukapljeni naftni plin (4 postrojenja) ili ekstra lako loživo ulje (3 postrojenja). Na ovoj infrastrukturi nužno je provoditi praćenje emisija onečišćujućih tvari svake dvije godine i Javna ustanova je upravo u 2023. godini putem ovlaštene tvrtke provela mjerenje koncentracije emisija plinova. Mjerenja obuhvaćaju pokazatelje ugljikov (II) oksid, okside dušika kao NO₂, dimni broj (za ukapljeni naftni plin) te emisije koncentracije oksida sumpora kao SO₂ i krute čestice za postrojenje na ekstra lako loživo ulje. Za grijanje Športsko-rekreacijskog centra koristi se kruto gorivo (drveni peleti) i uz ugljikov (II) oksid, okside dušika kao NO₂ prati se i pokazatelj zacrnljenja. Grijanje na pelete omogućeno je na lokalitetu lugarnice u Čorkovoj uvali, snage 6,34-29,14 kW.

Plan upravljanja, aktivnost ED18:

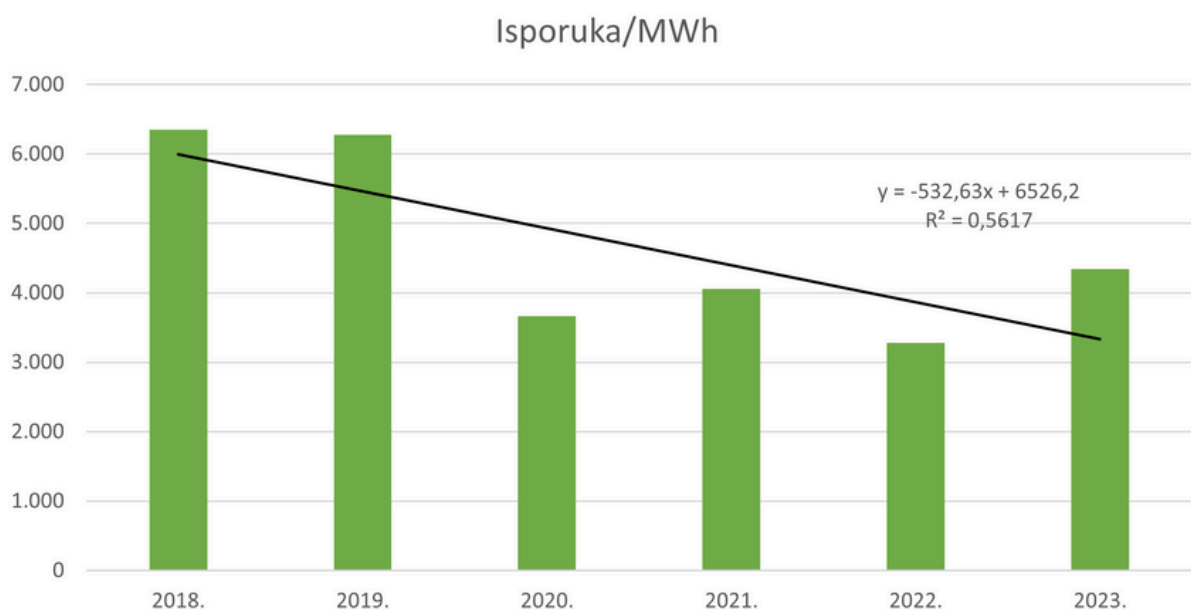
Projektirati, ishoditi dozvole i suglasnosti i izgraditi nove te zamijeniti postojeće energane u cilju poboljšanja energetske učinkovitosti i opskrbe ekološki prihvatljivim izvorima energije

Granične vrijednosti se određuju prema Uredbi o graničnim vrijednostima emisija (GVE) onečišćujućih tvari u zrak iz nepokretnih izvora (NN 47/21), a prikupljeni izvještaji u 2023. godini za lokacije Grabovac, hotel Plitvice, autokamp Korana, naselje Jezerce, naselje Mukinje, restoran Lička kuća, autokamp Borje ukazuju na to da izmjerene vrijednosti emisija onečišćujućih tvari ne prekoračuju granične vrijednosti emisija. Ukoliko se pokaže da pojedini pokazatelj prekorači GVE-a, mjerenje se ponavlja [29].

U desetogodišnjem Planu upravljanja u temi E. Razvoj kapaciteta i upravljanje Javnom ustanovom te podtemi ED. Komunalna i prometna infrastruktura, planirana je aktivnost ED18. Projektirati, ishoditi dozvole i suglasnosti i izgraditi nove te zamijeniti postojeće energane u cilju poboljšanja energetske učinkovitosti i opskrbe ekološki prihvatljivim izvorima energije **što Javnu ustanovu vodi u smjeru učinkovite i održive opskrbe energentima koji doprinose smanjenju emisija stakleničkih plinova.**

2.6. Energija

Nacionalni park Plitvička jezera je od 2018. godine nositelj certifikata ZelEn kojeg isporučuje HEP Opskrba d.o.o., a certifikat je zapravo potvrda o količinama isporučene električne energije u godinu dana koja dolazi iz 100 % obnovljivih izvora. Prateći potrošnju energije na osnovu isporučene električne energije od 2018. – 2023. godine trend količine isporučene energije je u padu, što može uputiti na učinkovito korištenje električne energije.

Slika 11. Isporuka električne energije iz obnovljivih izvora energije za razdoblje od 2018. do 2023. godine

Uz navedeno, u poslovanju Javne ustanove svakako je pozitivan primjer postavljanja solarnih panela u blizini lugarnice u Čorkovoj uvali gdje zbog specifičnosti lokaliteta i s ciljem očuvanja područja, električna energija dobiva se iz obnovljivog izvora energije snage 5 400 W te predstavlja dobar iskorak ka zelenoj tranziciji. Postavljanje autonomne solarne elektrane odvijalo se tijekom obnove lugarnice. Također, na objektu u autokampu Korana postavljeni su solarni paneli koji doprinose uštedi energije za zagrijavanje vode.

Na tragu većeg korištenja obnovljivih izvora energije, u 2023. godini za posjetitelje i korisnike prostora Ulaza 1 i pomoćnog Ulaza 2 - Flora, postavljene su tzv. pametne klupe odnosno klupe i stolovi koji imaju integrirane punjače za mobilne uređaje, a za stvaranje energije koriste se solarne ploče koje su postavljene na malom krovu stola.

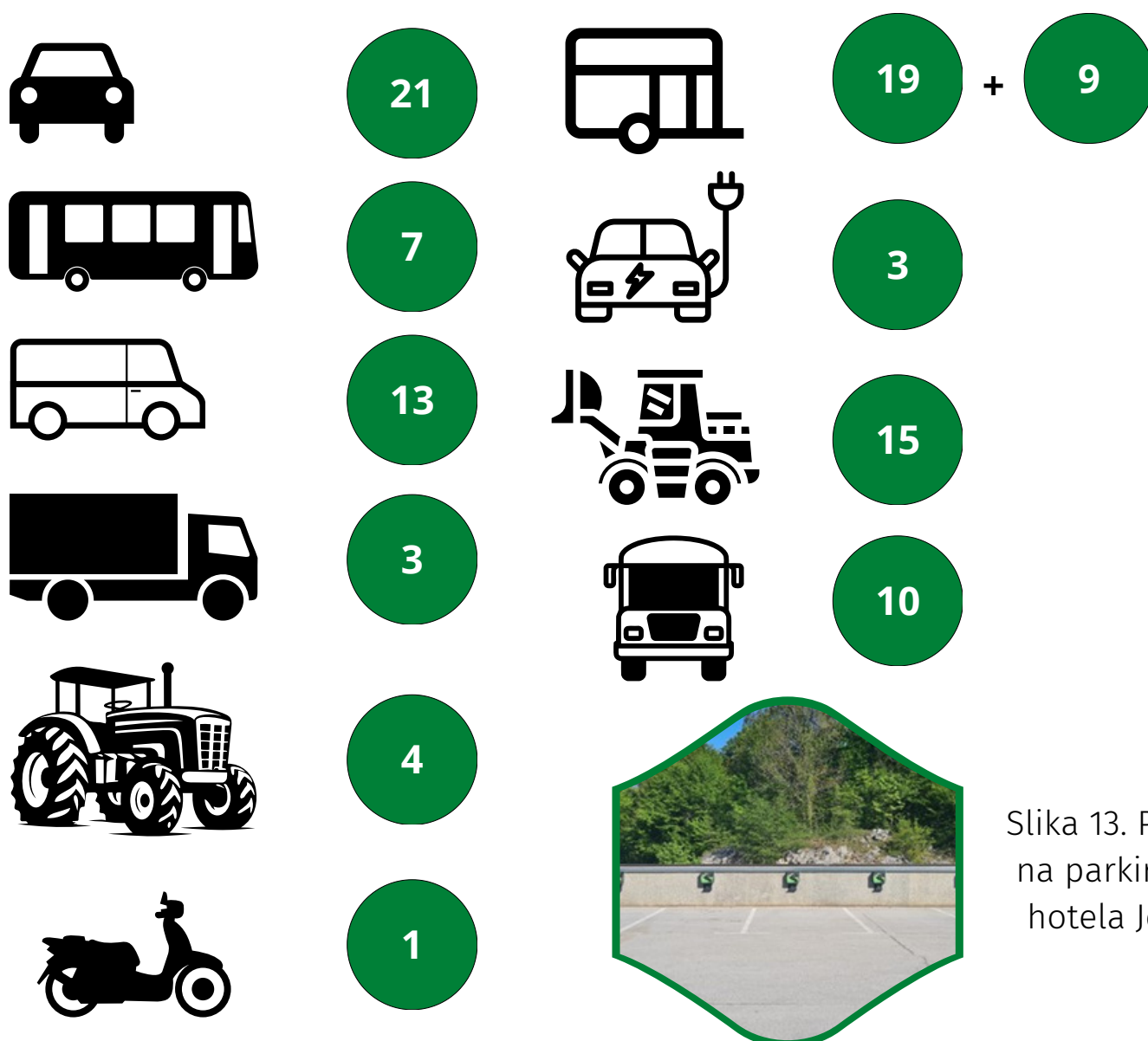
Slika 12. Pametne klupe i stol s napajanjem iz obnovljivog izvora energije

2.7. Mobilnost

U Nacionalnom parku Plitvička jezera trenutno je u voznom parku 9 električnih vozila od čega je dio vozila u upotrebi za tehničke poslove, ugostiteljstvo i ostale potrebe te su na korištenju i 3 hibridna vozila. U sustavu prijevoza posjetitelja aktivno je 8 elektro brodova, a planirana su još tri nova broda na električni pogon.

Prema Izvještaju o realizaciji Plana upravljanja i godišnjeg programa za 2023. godinu ukupno je od raznovrsnih vozila 21 automobil, 7 autobusa, 13 kombi vozila, 3 kamiona, 4 traktora, 10 terenskih vozila, 1 motocikl, 19 ostalih prijevoznih sredstava poput vuča i prikolica, 3 električna vozila za tehničke poslove, 15 utovarivača, 9 priključaka za radna vozila (prikolice).

S ciljem povećanja dostupnosti Nacionalnog parka za električne automobile, na tri lokacije postavljeno je 12 AC Wallbox punionica snage do 22 kW i jedna AC/DC punionica snage do 50 kW za punjenje električnih automobila i to na Ulazu 1, ispred hotela Jezero te ispred restorana Borje [16].

Slika 13. Punjači na parkiralištu hotela Jezero

3. DRUŠTVENI KRITERIJI

3.1. Posjećivanje u 2023. godini

U 2023. godini Nacionalni park Plitvička jezera prema Izvještaju o realizaciji ukupno je posjetilo 1 450 467 posjetitelja. Prema izmjerenom broju posjetitelja obzirom na mjesto ulaska u Park, na Ulazu 1 zabilježen je veći broj ulazaka u odnosu na Ulaz 2.

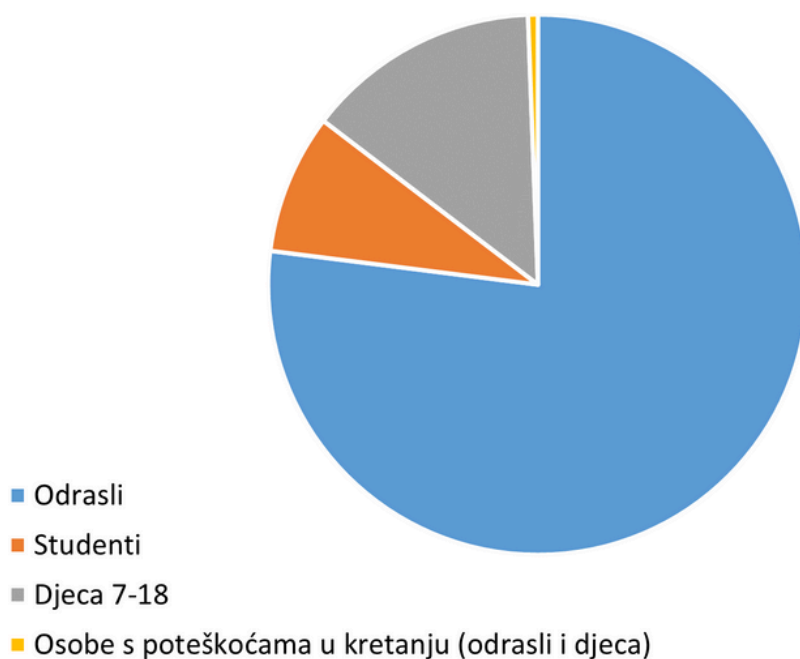

2 500 posjetitelja koristilo je planinarske staze

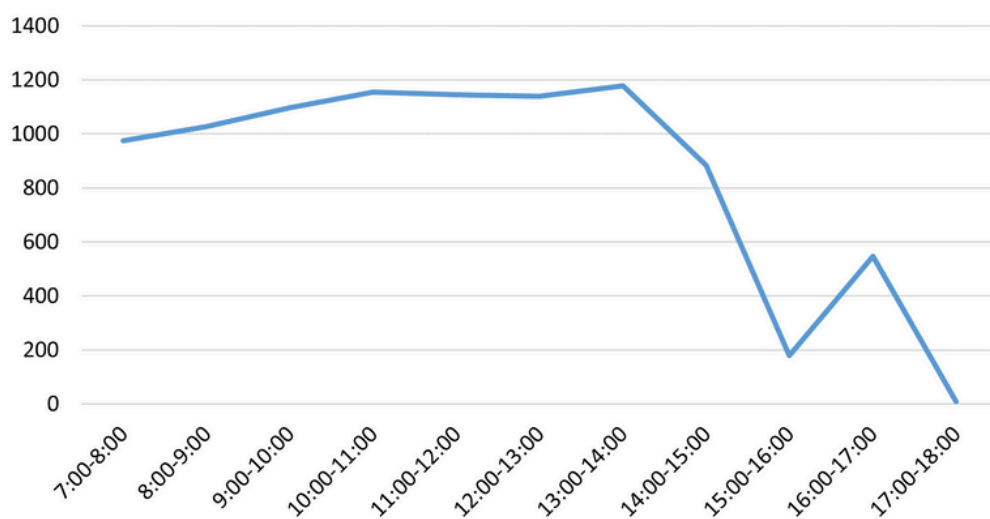
Slika 14. Broj posjetitelja po mjestu ulaska u Nacionalni park

Obzirom na strukturu posjetitelja [27], najviše je odraslih posjetitelja 1 116 802, djece 203 570 te studenata 121 507 u 2023. godini. Također, Nacionalni park posjećuju i osobe s određenim poteškoćama u kretanju (odrasli i djeca) i broj posjetitelja je bio 8 588.

Broj posjetitelja u jednom danu s obzirom na vrijeme ulaska u Nacionalni park najviši je tijekom dopodneva, do 14 sati, nakon čega slijedi pad broja posjetitelja, a za primjer je prikazan jedan dan u godini, 20. srpnja 2023. godine. Za usporedbu, isti dan u 2022. godini pokazuje manje razlike u broju posjetitelja tijekom dana, dok je od 16:00 sati, kada je u ljetno vrijeme povoljnija cijena ulaznice, ipak u 2022. godini bio manji broj posjetitelja u odnosu na isto vrijeme u 2023. godini.

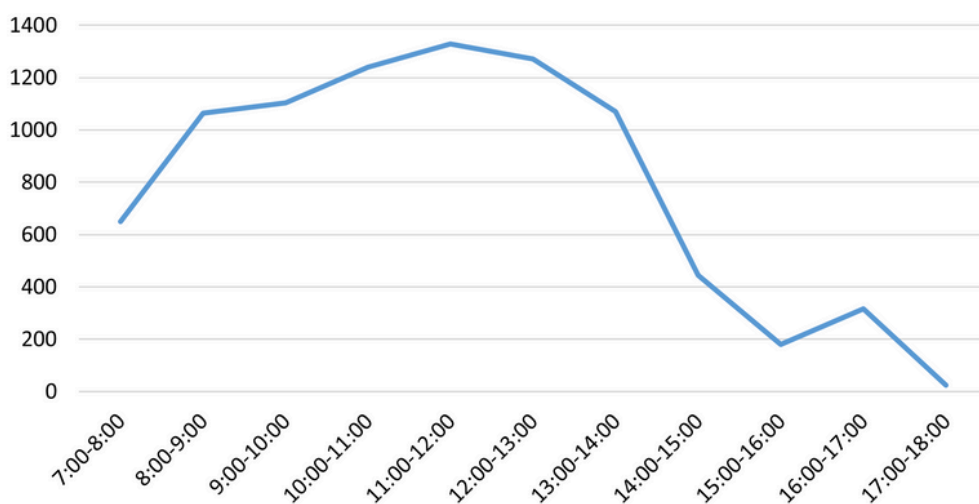

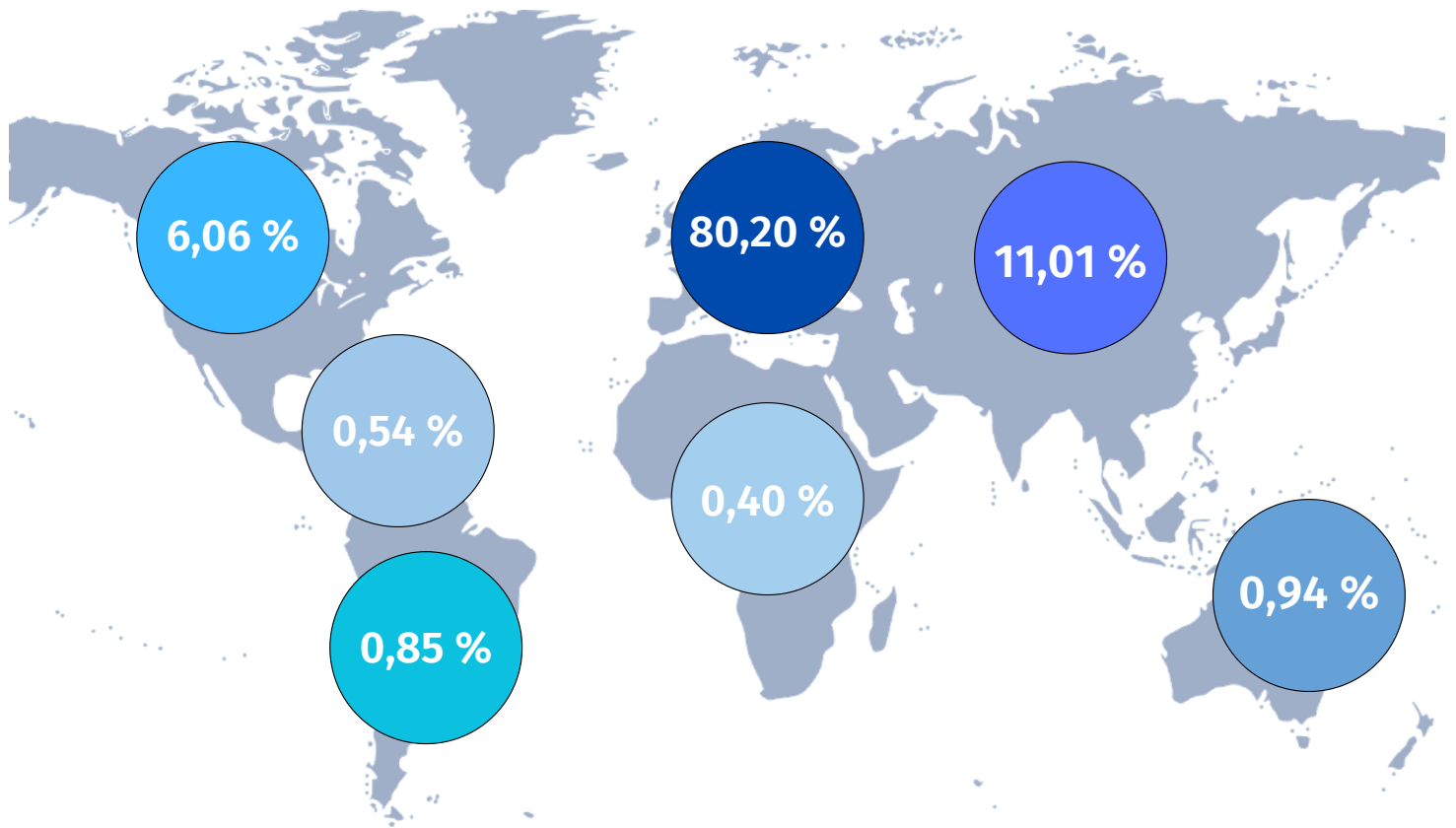
Slika 15. Raspodjela broja posjetitelja prema dobi i posjetitelja s poteškoćama u kretanju

Slika 16. Raspodjela ulaska posjetitelja na dan 20.7.2023.

Slika 17. Raspodjela ulaska posjetitelja na dan 20.7.2022.

Slika 18. Postotni udjeli posjetitelja prema kontinentima

Prema raspodjeli broja posjetitelja prema kontinentima u 2023. godini, najviše posjetitelja dolazi iz Europe (80,2 %), zatim iz Azije (11,01 %) te iz Sjeverne Amerike odnosno Sjedinjenih Američkih Država i Kanade (6,06 %).

Unutar **Europske unije**, najviše posjetitelja u protekloj godini pristiglo je iz **Njemačke, Hrvatske, Poljske, Francuske i Italije**. S područja **Azije i Bliskog Istoka**, najviše posjetitelja dolazi iz **Južne Koreje, Izraela, Kine, Indije i Tajvana**. S **Afričkog kontinenta**, najbrojniji posjetitelji su iz **Srednjoafričke Republike, Južnoafričke Republike, Maroka, Alžira i Mauritanije**. Iz **Južne Amerike**, najviše posjetitelja dolazi iz **Brazila, Argentine, Kolumbije, Čilea i Urugvaja** dok iz **Srednje Amerike** najviše posjetitelja stiže iz **Gvatemale, Meksika, Bahama, Haitija i Nizozemskih Antila**.

U ukupnom broju posjetitelja, iz Hrvatske je Nacionalni park Plitvička jezera u prošloj godini posjetilo 14,82 % posjetitelja, a iz inozemstva odnosno cijelog svijeta 85,18 %.

14,82 %

85,18 %

3.2. Rekonstrukcija staza

U studenom 2023. godine započela je rekonstrukcija posjetiteljskih staza s ciljem obnove dotrajalih staza na području Velika Poljana – Hladovina i Velika Poljana – Mokinje s ukupnom rekonstrukcijom od 987 m [17]. Također, posjetiteljski sustav uz jezersku zonu čini 22 km održavanih staza i mostića, a u 2023. godini potpuno je zamijenjeno 230 m drvenih mostića i postavljeno 100 m novih ograda [18].

S ciljem boljeg upravljanja posjećivanjem u Nacionalnom parku, u lipnju 2024. godine je završena obnova staze za posjetitelje prema Velikom slapu koja će omogućiti bolju protočnost posjetitelja kroz sustav. Kao dodatna vrijednost posjetiteljskom sustavu otvoren je i novi vidikovac na Gornjim jezerima s kojeg se pruža pogleda na jezerski sustav i šumski krajolik.

Slika 19. Posjetiteljske staze i vidikovac

3.3. Edukativne aktivnosti

Tijekom 2023. godine [19] provedene su mnogobrojne edukativne aktivnosti i to posebno s lokalnom zajednicom najviše kroz razne edukativne programe s osnovnim školama. Provedeni su edukativni programi „Mali istraživači voda“ (namijenjen predškolskom uzrastu, 1. i 2. razredu osnovne škole), „Voda života“ (za 5. – 8. razred osnovne škole), „Plitvička jezera pod zelenim povećalom“ (za 3. i 4. razred osnovne škole), program o šumskim ekosustavima (6. – 8. razreda), „Šareni svijet livada“ (3. – 6. razred) i program „Što se događa s klimom?“ (6. razred) na kojima je ukupno sudjelovalo 362 učenika.

Posebno zanimljivi dječji edukativni program „Diverterra“ kojim se nastoji približiti teme zaštite prirode, okoliša i klimatske promjene [20], a osmišljen je od strane Zavoda za zaštitu okoliša i prirode, obišao je nekoliko lokalnih škola i na tom multimedijalnom programu sudjelovalo je 378 učenika. Također, tijekom godine održane su i dječje predstave kao i prezentacija povodom Svjetskog dana voda te je obuhvaćeno 39 učenika 8. razreda, a povodom Europskog dana parkova održan je edukativni program za učenike 8. razreda „Dan mladih čuvara prirode“ na kojem je sudjelovalo 42 učenika.

Slika 20. Provedba edukativnog programa Diverterra i oprema za volontere

Dio društveno odgovornog poslovanja usmjeren je i prema mogućnosti volontiranja i to trenutno na aktivnom programu Zeleni čuvar od 2016. godine koji se odnosi na volontiranje za zainteresirane sudionike čije se prijave primaju putem portala Volontiraj u Parkovima Hrvatske [21]. U 2023. godini sudjelovalo je 4 volontera iz Francuske, Hrvatske i Srbije koji su prikupili 365 volonterskih sati. Tijekom svih godina od početka provedbe volonterskog programa ukupno je sudjelovalo 38 volontera i prikupljeno je 3 725 volonterskih sati.

S ciljem upoznavanja djelatnika Javne ustanove o Green Destinations procesu certificiranja odnosno prijave za stjecanje certifikata s obzirom na kriterije koje je trebalo opisati i potvrditi, djelatnici su bili upoznati s cijelim procesom, poglavljima i kriterijima na prezentaciji održanoj u hotelu Jezero u studenom 2023. godine [22]. Tom prilikom je sudjelovalo gotovo 70-ak djelatnika Javne ustanove na prezentaciji i upoznavanju s tim što nam donosi srebrna nagrada. Daljnja nastojanja uprave Javne ustanove bit će nastaviti s usklađivanjem kriterija i približavanju kako zaposlenicima tako i posjetiteljima te lokalnoj zajednici.

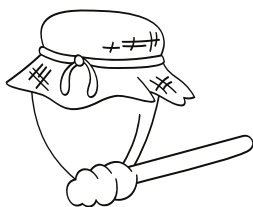

Slika 21. Green Destinations srebrna nagrada

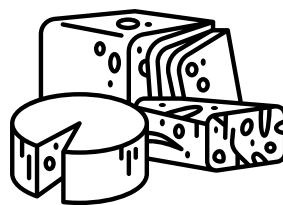
U 2023. godini kao i prethodnih godina, održani su nastupi kulturno-umjetničkih društava s područja Karlovca, Slunja, Korenice i Otočca [23] pri čemu je 10 KUD-ova nastupalo predstavljajući nematerijalnu kulturnu baštinu i tako obilježilo Plitvičko kulturno ljeto. Ova aktivnost nastavlja se i dalje i vrlo je važan korak u približavanju kulturnih vrijednosti područja Plitvičkih jezera i lokalne zajednice.

3.4. Certificirani lokalni proizvodi

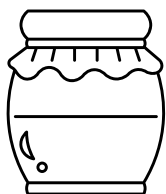
Približavanje kvalitetnih lokalnih certificiranih proizvoda posjetiteljima ugostiteljskih objekata i uz mogućnost kupnje takvih proizvoda u suvenirnicama Nacionalnog parka, u 2023. godini objavljen je popis **Lika Quality** certificiranih proizvoda i obuhvaća nekoliko vrsta proizvoda u ponudi kao što su med, voćne preradevine, pića i napitci, janjetina, sir i mliječni proizvodi, suveniri i rukotvorine te kozmetika. Proizvođači su razni OPG-ovi, udruge i obrti [24]. U načinu opskrbe kao što su to kratki lanci opskrbe u kojima sudjeluju lokalni proizvođači smanjuje se transport proizvoda, troškovi prijevoza, podupiru se mala obiteljska gospodarstva i ruralni razvoj, a kroz smanjenje transportnog puta smanjene su i emisije stakleničkih plinova.

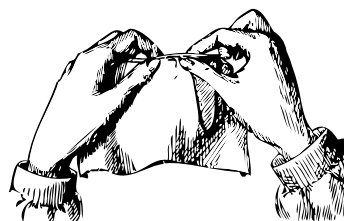
**2 proizvođača
meda**

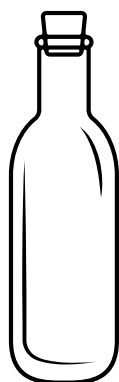
**2 proizvođača
sira**

**2 proizvođača
voćnih
preradevina**

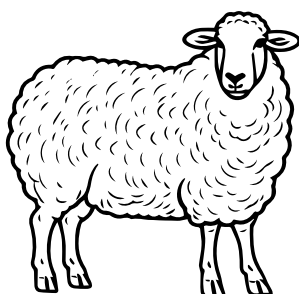
**6 proizvođača
suvenira i
rukotvorina**

**3 proizvođača
pića i napitaka**

**2 proizvođača
kozmetike**

**1 proizvođač
svježeg mesa**

3.5. Sportske aktivnosti

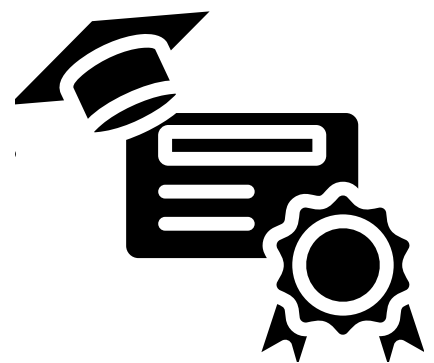
U studenom 2023. godine otvoren je Športsko-rekreativni centar (ŠRC) na Mukinjama koji je s početkom svog rada otvorio velike mogućnosti lokalnoj zajednici Nacionalnog parka, ali i drugim zainteresiranim skupinama za mogućnost korištenja prostora kroz razne aktivnosti, natjecanja i tečajeve koji su se pokrenuli od trenutka otvaranja. Tako je održana odbojkaška utakmica, započela je plesna škola za djecu i odrasle, 1. malonogometni turnir, dječja atletika i fitness program. Uz opremljenu teretanu, ŠRC predstavlja i mjesto za samostalne športske aktivnosti, a učenici lokalne osnovne škole koriste dvoranu za tjelesnu i zdravstvenu kulturu.

3.6. Stipendiranje

Nacionalni park Plitvička jezera već nekoliko godina potiče stipendiranje učenika srednje škole koji se školuju za zanimanja u turizmu i ugostiteljstvu kao što su konobar/ica, kuhar/ica, slastičar/ka ili hotelijersko-turistički tehničar/ka. U 2023. godini, a za školsku godinu 2023./2024., otvoren je bio poziv za prijavu za dodjelu stipendija navedenih obrazovnih programa [25] koji se provodio u okviru programa poticanja obrazovanja u turizmu i ugostiteljstvu od strane Ministarstva turizma i sporta. Stipendije su se dodjeljivale u iznosu od 266,00 eura.

Prema Izvješću o realizaciji Plana upravljanja i godišnjeg programa, u 2023. godini broj stipendiranih učenika je bio devet. Učenici Srednje škole Plitvička jezera u Korenici te Strukovne škole u Gospiću ujedno su imali mogućnost stručne prakse koja je i održana za ukupno 28 polaznika.

4. UPRAVLJAČKI KRITERIJI

4.1. Financijska održivost

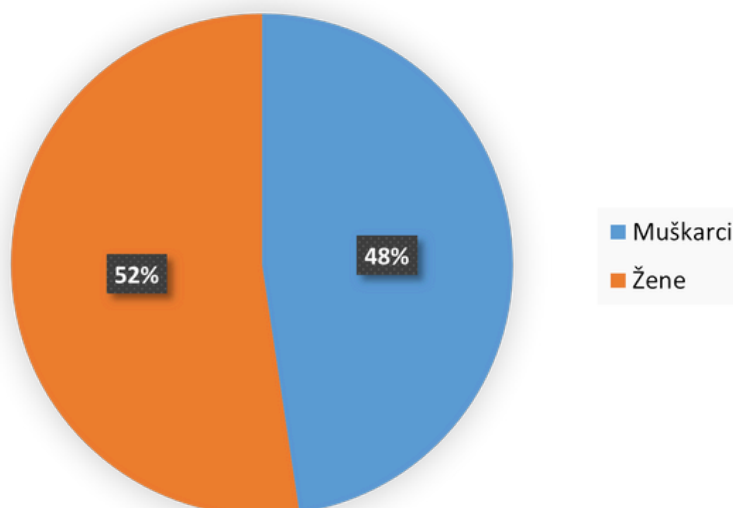
U 2023. godini Javna ustanova ostvarila je prihod poslovanja [26] u iznosu od 57,8 milijuna eura. S udjelom od 56 % su prihodi po posebnim propisima u iznosu od 32,4 milijuna eura koji se odnose na prihod od ulaznica, a prihodi od prodaje proizvoda i robe te pruženih usluga imaju udio od 43,5 % odnosno 25,2 milijuna eura, dok se preostali udio odnosi na pomoći, prihode od imovine, kazne te ostale prihode. U 2023. godini nije ostvaren prihod od prodaje nefinancijske imovine.

Rashodi poslovanja su izvršeni u ukupnom iznosu od 41,3 milijuna eura i to 38,9 milijuna eura kao rashodi poslovanja, a 2,4 milijuna eura rashod za nabavu nefinancijske imovine.

Unutar rashoda poslovanja, rashodi za zaposlene su iznosili 20,2 milijuna eura, a 1,5 milijuna eura rashodovan je kao dodatno ulaganje u nefinancijskoj imovini (1,4 milijuna eura za ulaganja na građevinskim objektima i 900,4 tisuće eura za nabavu proizvedene dugotrajne imovine).

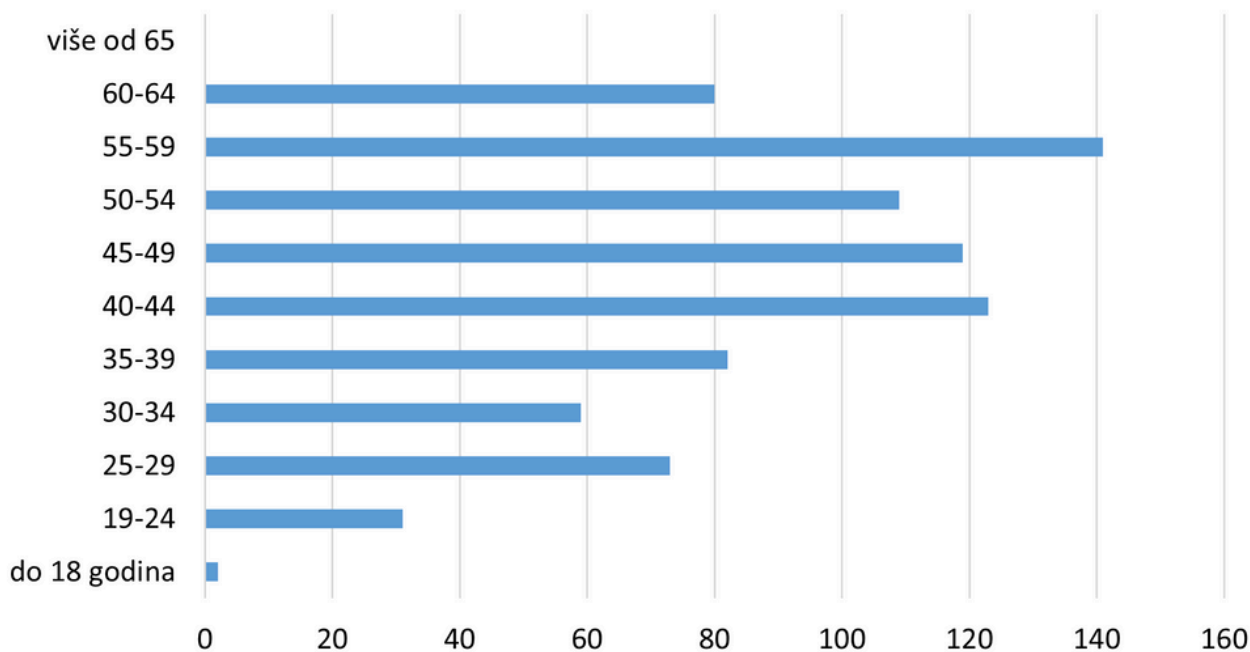
4.2. Ljudski potencijali

Na dan 31. 12. 2023. godine [28] u Nacionalnom parku Plitvička jezera bilo je zaposleno ukupno 819 djelatnika, od toga 651 na neodređeno, a 168 na određeno. S obzirom na ukupni broj zaposlenih prema spolu, u strukturi prevladavaju žene (429 djelatnica) u odnosu na muškarce (390 djelatnika).

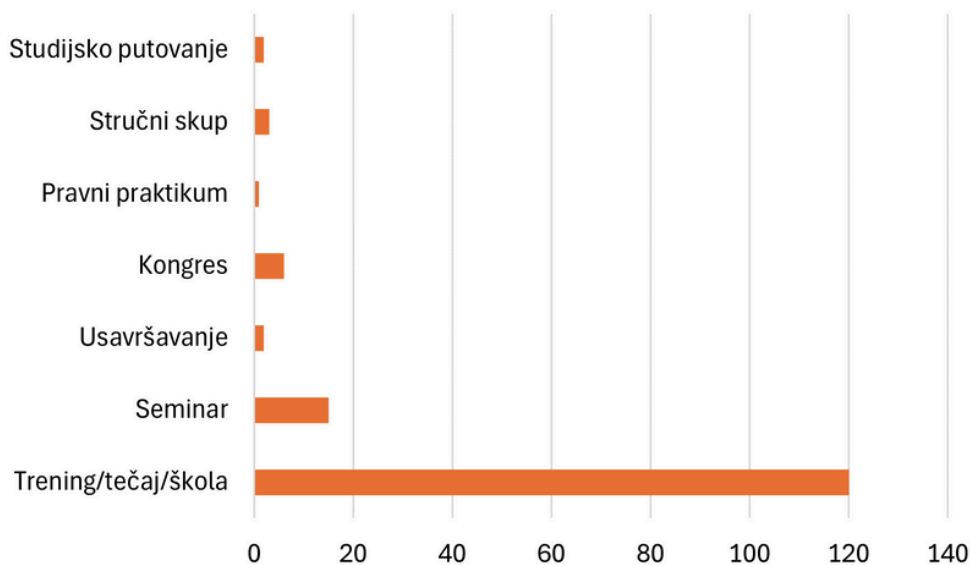
Slika 22. Udio zaposlenika po spolu

Prema dobnoj strukturi na navedeni dan u 2023. godini najviše je zaposlenih bilo u dobi između 55 i 59 godina (141 djelatnik/ca), zatim između 40 i 44 godine (123 djelatnika/ce) te između 45 i 49 godina (109 djelatnika/ca).

Slika 23. Dobna struktura zaposlenika na dan 31.12.2023. godine

U 2023. godini provedeno je gotovo 150 raznih vrsta usavršavanja djelatnika i djelatnica Javne ustanove pri čemu najviše za usavršavanje u obliku treninga/tečaja/škole (120, a od toga 96 vezano za hotelijerstvo i ugostiteljstvo). Ostala raspodjela prema tipu usavršavanja prikazana je grafički na osnovu podataka iz Izvještaja o realizaciji Plana upravljanja i godišnjeg programa.

Slika 24. Broj djelatnika koji je sudjelovao na raznim usavršavanjima u 2023. godini

4.3. Preporuke za održivo poslovanje

S ciljem poboljšanja održivosti poslovanja, svatko od zaposlenika u svojim organizacijskim jedinicama može doprinijeti održivim praksama u radnom prostoru prije svega štednjom energije, vode i recikliranjem.

Zaposlenike potičemo da podrže slijedeće održive prakse:

ŠTEDIMO ENERGIJU

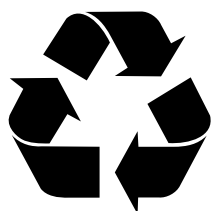

- Gasite svjetla u prostorijama koje se ne koriste
- Navucite ili razvucite zastore u prostorijama u kojima je to moguće, kako bi se smanjila potreba za grijanjem/klimatizacijom
- Grijanje/klimatizaciju isključite ili smanjite u prostorijama koje se ne koriste, osobito u satima kad to nije potrebno
- Provjeravajte i isključite uređaje koji se ne koriste (printere, osobna računala, kuhinjske nape, ventilatore i ostale aparate)
- Postavite računala da automatizmom prelaze u stanje mirovanja kada se ne koriste

ČUVAJMO VODU

- Provjeravajte i reagirajte na slavine i toalete koji propuštaju. Pobrinite se da su slavine dobro zatvorene i prijavite sva moguća curenja

RECIKLIRAJMO

- Obavezno reciklirajte papir i bacajte ga u za to predviđene kartonske kutije
- U internoj korespondenciji koristite već korištene omotnice, pišite na drugoj strani papira te printajte i kopirajte samo ako je potrebno. Nastojite koristiti e-mail za interne obavijesti

KORISTIMO ODRŽIVE PROIZVODE

- Nastojite koristiti šalice i pribor za jelo za višekratnu upotrebu ili od biorazgradivog materijala. Za uredske proslave raznih događanja sjetite se koristiti pribor za jelo i piće od biorazgradivog materijala i izbjegavati plastičnu ambalažu

5. REFERENCE

- [1]<https://www.zakon.hr/z/403/Zakon-o-za%C5%A1titi-priode>
- [2]<https://np-plitvicka-jezera.hr/wp-content/uploads/2024/02/Statut-JUNPPJ-2024.pdf>
- [3]<https://np-plitvicka-jezera.hr/np-plitvicka-jezera-dobio-prestiznu-green-destinations-nagradu-za-odrzivost/>
- [4]<https://np-plitvicka-jezera.hr/o-nama/dokumenti/>
- [5]<https://np-plitvicka-jezera.hr/wp-content/uploads/2019/10/Plan-upravljanja-NP-Plitvi%C4%8Dka-jezera.pdf>
- [6]<https://sdgs.un.org/2030agenda>
- [7]Lafortune, G., Fuller, G., Kloke-Lesch, A., Koundouri, P. i Riccaboni A. (2024). European Elections, Europe's Future and the SDGs: Europe Sustainable Development Report 2023/24. Paris: SDSN and SDSN Europe and Dublin: Dublin University Press.
- [8]<https://lider.events/ESG/download-zona/>
- [9]<https://np-plitvicka-jezera.hr/znanstveno-istrazivacki-rad/monitoring/>
- [10]<https://crobuzz.mingor.hr/>
- [11]Godišnji izvještaj o radu JU Nacionalni park Plitvička jezera za 2023. godinu
- [12]U Općini Rakovica potpisan ugovor za izradu projektne dokumentacije vodoopskrbnog sustava Lička Jasenica – Rakovica – NP Plitvička jezera | Hrvatske vode (voda.hr)
- [13]<https://www.vodovod-korenica.hr/kvaliteta-vode/>
- [14]Plan gospodarenja otpadom u Javnoj ustanovi Nacionalni park Plitvička jezera 2022.-2027.
- [15]Radni sastanak u Ličko-senjskoj županiji | Hrvatske vode (voda.hr)
- [16]<https://np-plitvicka-jezera.hr/elektricne-punionice-za-automobile-u-nacionalnom-parku-plitvicka-jezera/>
- [17]Plitvički vjesnik br. 149, 2024.
- [18]<https://np-plitvicka-jezera.hr/wp-content/uploads/2024/04/IP-2023-JU-NP-Plitvicka-jezera.pdf>
- [19]<https://np-plitvicka-jezera.hr/wp-content/uploads/2024/04/IP-2023-JU-NP-Plitvicka-jezera.pdf>

- [20]<https://www.haop.hr/hr/tematska-podrucja/informiranje-i-ukljucivanje-javnosti/edukativni-program-diverterra/uvodno-o>
- [21]<https://www.parkovihrvatske.hr/volonteri>
- [22]<https://np-plitvicka-jezera.hr/upoznavanje-s-planom-provedbe-aktivnosti-prema-green-destinations-kriterijima/>
- [23]<https://np-plitvicka-jezera.hr/kulturno-ljeto-nacionalnog-parka-plitvicka-jezera/>
- [24]<https://np-plitvicka-jezera.hr/certificirani-lokalni-proizvodi-2023/>
- [25]<https://np-plitvicka-jezera.hr/javni-poziv-za-stipendije-ucenika/>
- [26]<https://np-plitvicka-jezera.hr/o-nama/financije/>
- [27]Podaci o posjetiteljima iz sustava RAO
- [28]Podaci o zaposlenicima iz Odjela pravnih, kadrovskih i općih poslova
- [29]Podaci o potrošnji vode, količinama zbrinutog otpada, analizama otpadne vode iz okna, analizama emisija iz nepokretnih izvora prikupljeni su od Podružnice održavanja, tehnike i komunalne infrastrukture